

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТИПОЛОГІЯ МОВНИХ ПОМИЛОК

для студентів

рівня вищої освіти
спеціальності
освітньої програми
спеціалізації

першого (бакалаврського)
035 Філологія
035.01.01 Українська мова та література
035.01 Українська мова та література

Київ – 2024

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	
Код ЄДРПОУ 45307986	
Програма № 3238/24	
Підпис: 	
Підписано	Департамент
01.08.2024	20.24

Розробники: О.А. Стишов, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі: О.А. Стишов, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол від «17» січня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри української мови

(Михайло ВІНТОНІВ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 035.01.01 Українська мова та література «31»січня 2024 р.

Гарант освітньої програми

(Тетяна ВИДАЙЧУК)

Робочу програму перевірено «31»січня 2024 р.

Заступник декана факультету

з науково-методичної та навчальної роботи

(Світлана ГОРОБЕЦЬ)

Пролонговано:

на 20___/20___/н.р. _____ (_____), «___»___ 20___ р., протокол №___

на 20___/20___/н.р. _____ (_____), «___»___ 20___ р., протокол №___

на 20___/20___/н.р. _____ (_____), «___»___ 20___ р., протокол №___

на 20___/20___/н.р. _____ (_____), «___»___ 20___ р., протокол №___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Типологія мовних помилок		
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/ 180	
Курс	II,III	
Семестр	4,5,6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	6	
Аудиторні	70	24
Модульний контроль	12	-
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	68	156
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Типологія мовних помилок» – на основі здобутків лінгвістики з урахуванням вимог вищої школи сформувані в студентів чітке уявлення про природу, причини і типи помилок у мовленнєвій діяльності, домогтися оволодіння теоретичною базою сучасної девіатології та практичними навичками редакторської роботи над аномативами. На основі теоретичних знань майбутні редактори повинні вміти розпізнавати різні типи помилок у всіх стилях сучасної української літературної мови, встановлювати причини відхилення від норми й редагувати текст.

Завдання навчальної дисципліни «Типологія мовних помилок» – сформувані такі програмні компетентності:

Перелік компетентностей випускника

Інтегральні компетентності (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів філологічної науки та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загально-професійні компетентності (ЗК)

ЗК-3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-4 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7 Уміння виявляти, ставити й розв'язувати проблеми.

ЗК-8 Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-9 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-13 Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

ФК1 Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК4 Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК6 Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7 Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9 Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами

ФК 10 Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів

ФК 11 Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Комунікативні компетентності:

ФК 13 Лексико-граматична компетентність передбачає: володіння лексичними, граматичними, орфографічними мовними знаннями і навичками; знання семантики, словотворчої й синтаксичної структури, функції в реченні й тексті, лексичної полісемії, антонімії, особливостей фразеології для структурної організації тексту та вираження комунікативної інтенції.

ФК 14 *Мовленнєво-фонетична компетенція передбачає:* знання про звуки мови і закономірності їх поєднання; про фонетичні процеси (голос, інтонацію, чергування звуків) знання фонетичної транскрипції та фонематичні навички мовлення (рецептивні і репродуктивні); уміння сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти.

ФК 15 *Інтераційна компетентність передбачає:* уміння вести діалог, побудований на реальній або симульованій ситуації та вільно вести розмову з носіями мови; здатність викладати свою думку відповідно до певних типів тексту з дотриманням параметрів комунікативно-стилістичної доцільності та мовної правильності.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН3 Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН6 Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для розв'язання складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН10 Знати норми літературної мови та вміння їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН15 Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН16 Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН17 Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН21 Застосовувати теорії й володіти практичними навичками проєктування, конструювання, моделювання освітнього процесу закладу загальної середньої освіти, складати різні види планів для організації процесу навчання українською мовою, враховувати психолого-педагогічні основи навчального процесу в школі та специфіку професійної викладацької діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви теоретичних розділів						
	Лек- ції	Пра- кти- чні заня- ття	Семі- нарсь- кі занят- тя	Ла- бо- рат- ор- ні заня- ття	Сам- ості- йна роб- ота	Мод- уль- ний конт- роль
Кількість годин у IV семестрі, відведених на:						
Змістовий модуль I. Типологія помилок як науково-навчальна дисципліна. Девіатологія.						
Тема 1. Типологія помилок як навчальна дисципліна. Мета, завдання курсу. Помилка як предмет курсу та лінгвістична проблема. Поняття "помилки" у різних видах людської діяльності. Основні аспекти вивчення типології помилок. Мовна норма й кодифікація. Види норм. Анорматив.	2	2		2		2
Тема 2. Історія вивчення помилок. Методи дослідження помилок. Помилки мовця (автора). Фактичні та логічні помилки. Основні види фактичних і логічних помилок		2	2		7	
Тема 3. Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами.	2		2	2	7	
Змістовий модуль II. Сучасні напрями та аспекти вивчення помилок						
Тема 1. Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.).	2	2	2	2	7	2
Тема 2. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності.		2	2		7	
Разом:	6	8	8	6	28	4
Кількість годин у V семестрі, відведених на:						
Змістовий модуль III. Орфографічні й акцентуаційні девіації. Лексичні, семантичні та фразеологічні девіації						
Тема 1. Основні види орфографічних помилок.	2	2				2
Тема 2. Акцентуаційні девіації		2		2	7	
Тема 3. Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання росіянізмами й англізмами. Невдалі кальки. Суржик і просторіччя.	2	2				

Тема 4. Фразеологічні девіації		2		2	7	
Змістовий модуль IV. Граматичні і словотвірні помилки						
Тема 1. Помилки на морфологічному рівні. Девіації в: - іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; - прикметниках: під час творення ступенів порівняння; - числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; - займенниками: у відмінкових закінченнях; - дієсловах: в особових закінченнях. - службових частинах мови та вигуках.	2		4	2	7	2
Тема 2. Словотвірні помилки			4		7	
<i>Разом:</i>	6	8	8	6	28	4
Кількість годин у VI семестрі, відведених на:						
Змістовий модуль V. Типові помилки у використанні синтаксичних засобів. Пунктуаційні девіації						
Тема 1. Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення, використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямої мови). Пунктуаційні девіації	2		2	2	6	2
Змістовий модуль VI. Сильові і стилістичні помилки						
Тема 1. Поняття «стилістична помилка». Проблема цих помилок (М.Вороній, В.Капінос, М.Китаєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк, Н.Сулименко та ін.). Стилiстична норма. Сильова норма. Стилiстема. Сутнiсть стилiстичної помилки	2			2	6	2
Тема 2. Типові стилістичні помилки.		2		2		
Разом:	4	2	2	6	12	4
Семестровий контроль	30					
УСЬГО 180	16	18	18	18	68	12

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усь ого	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Са мо стій на
		л е к ц і ї	с е м і н а р и	п р а к т и ч н і	л а б о р а т о р н і	е м е с т р . к о н т р о ль	
1. Типологія помилок як науково-навчальна дисципліна. Девіатологія.	24	2	2				20
2. Сучасні напрями та аспекти вивчення помилок	24		2	2			20
3. Орфографічні й акцентуаційні девіації. Лексичні, семантичні та фразеологічні девіації	34	2		2			30
4. Граматичні і словотвірні помилки	34	2		2			30
5. Типові помилки у використанні синтаксичних засобів. Пунктуаційні девіації	34		2		2		30
6. Стильові і стилістичні помилки	30				4		26
Усього	180	6	6	6	6		156

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Типологія помилок як науково-навчальна дисципліна. Девіатологія.

Лекція 1 (2 год.) Типологія помилок як навчальна дисципліна. Мета, завдання курсу. Помилка як предмет курсу та лінгвістична проблема. Поняття "помилки" у різних видах людської діяльності. Основні аспекти вивчення типології помилок. Мовна норма й кодифікація. Види норм. Анорматив.

Семінар 1.

Основні поняття теми: типологія, помилка, мовна норма, кодифікація.

Література: I. 6, 7, 8, 9, 10; II. 3, 5, 7, 8.

Семінар 2. Історія вивчення помилок. Методи дослідження помилок. Помилки мовця (автора). Фактичні та логічні помилки. Основні види фактичних і логічних помилок.

Основні поняття теми: метод, помилка.

Література: I. 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 7, 8, 9, 25.

Лекція 2 (2 год.) Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами.

Практичне заняття 1.

Семінар 3.

Лабораторне заняття 1.

Основні поняття теми: девіація, девіатологія, дисципліна.

Література: I. 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 7, 8, 9, 25.

Змістовий модуль 2.

Сучасні напрями та аспекти вивчення помилок

Лекція 3 (2 год.) Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.).

Практичне заняття 2.

Семінар 4.

Основні поняття теми: психологія, психолінгвістика, соціолінгвістика, дидактика, когнітивістика.

Література: I. 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 7, 8, 9.

Лабораторне заняття 2. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності.

Основні поняття теми: психолінгвістика, аспект, діяльність.

Література: I. 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 7, 8, 9.

Змістовий модуль 3

Орфографічні й акцентуаційні девіації. Лексичні, семантичні та фразеологічні девіації

Практичне заняття 3. Основні види орфографічних помилок.

Семінар 5.

Основні поняття теми: орфографія, помилка.

Література: I. 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16; II. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 22-25.

Лабораторне заняття 3. Акцентуаційні девіації.

Основні поняття теми: акцентуація, девіація.

Література: I. 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16; II. 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Лекція 4,5 (4 год.) Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання росіянізмами й англізмами. Невдалі кальки. Суржик і просторіччя.

Практичне заняття 4.

Семінар 6.

Лабораторне заняття 4.

Основні поняття теми: лексика, семантика, калька, суржик, просторіччя.

Література: I. 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15; II. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 16, 17, 18, 22-25.

Практичне заняття 5. Фразеологічні девіації.

Лабораторне заняття 5.

Основні поняття теми: фразеологія, фразема, девіація.

Література: I. 1, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16; II. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 22-25.

Змістовий модуль IV.

Граматичні і словотвірні помилки

Лекція 6 (2 год.) Помилки на морфологічному рівні. Девіації в: іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; прикметниках: під час творення ступенів порівняння; числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; займенниках: у відмінкових закінченнях; дієсловах: в особових закінченнях; службових частинах мови та вигуках.

Практичне заняття 6.

Семінар 7.

Лабораторне заняття 6.

Основні поняття теми: морфологія, рівень, девіація, відмінювання.

Література: I. 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16; II. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 22-27.

Практичне заняття 7. Словотвірні помилки.

Лабораторне заняття 7.

Основні поняття теми: словотвір, деривація, помилка.

Література: I. 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; II. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 19, 22-27.

Змістовий модуль V.

Типові помилки у використанні синтаксичних засобів. Пунктуаційні девіації

Лекція 7 (2 год.) Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення,

використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямої мови). Пунктуаційні девіації.

Практичне заняття 8.

Семинар 8.

Лабораторне заняття 8.

Основні поняття теми: синтаксис, синтаксична помилка, керування, пунктуаційна девіація.

Література: I. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17; II. 3, 6, 7, 8, 9, 14, 20, 25-27.

Змістовий модуль VI.

Стильові і стилістичні помилки

Лекція 8 (2 год.) Поняття «стилістична помилка». Проблема цих помилок (М.Вороній, В.Капінос, М.Китаєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк, Н.Сулименко та ін.). Стилістична норма. Стильова норма. Стилістема. Сутність стилістичної помилки.

Семинар 9.

Основні поняття теми: стилістична помилка, стилістична норма, стильова норма, стилістема.

Література: I. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 6, 8, 9, 14, 15, 20, 22, 23.

Практичне заняття 9. Типові стилістичні помилки.

Лабораторне заняття 9.

Основні поняття теми: типовість, стилістична помилка.

Література: I. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14; II. 3, 5, 6, 8, 9, 14, 15, 20, 22, 23.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми

Кількість годин у IV семестрі, відведених на:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Разом	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів		
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	4	4
Відвідування лабораторних занять	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	4	4
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	4	40
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	4	40

Робота на лабораторному занятті	10	2	20	1	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	10	50
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	2	50
Разом	224						

Кількість годин у V семестрі, відведених на:

Вид діяльності студента	Макси-мал йна к-сть балів за одини-цю	Модуль 1		Модуль 2		Разо м	
		Кі ль -кі ст ь од и ни ць	М ак си ма ль -н а кіл ькі ст ь ба лів	Кіль -кіст ь оди ниц ь	Мак сим аль на кіль кіст ь балі в		
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	4	4	-	-	4	4
Відвідування лабораторних занять	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування семінарських занять	1	-	-	4	4	4	4
Робота на семінарському занятті	10	-	-	4	40	4	40
Робота на практичному занятті	10	4	40	-	-	4	40
Робота на лабораторному занятті	10	2	20	1	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	10	50
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	2	50
Разом	224						

Кількість годин у VI семестрі, відведених на:

Вид діяльності студента	Макси-мал йна к-сть балів за одини-цю	Модуль 1		Модуль 2		Разо м	
		Кі ль -кі ст ь од и ни ць	М ак си ма ль -н а кіл ькі ст ь ба лів	Кіль -кіст ь оди ниц ь	Мак сим аль на кіль кіст ь балі в		
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	-	-	1	1
Відвідування лабораторних занять	1	2	2	1	1	3	3
Відвідування семінарських занять	1	-	-	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	-	-	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	-	-	1	10
Робота на лабораторному занятті	10	2	20	1	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	2	50
Разом	127						

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Загальна кількість балів	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	8	8
Відвідування практичних занять	1	9	9
Відвідування лабораторних занять	1	9	9
Відвідування семінарських занять	1	9	9
Робота на семінарському занятті	10	90	90
Робота на практичному занятті	10	90	90
Робота на лабораторному занятті	10	90	90
Виконання завдань для самостійної роботи	5	24	120
Виконання модульної роботи	25	6	150
	Разом	-	575
Максимальна кількість балів: 575			
Розрахунок коефіцієнта: $575/60 \approx 9,6$			

6.2. Система оцінювання навчальних досягнень студентів заочної форми

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Семестр	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	3	3
Відвідування лабораторних занять	1	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3
Робота на семінарському занятті	10	30	30

Робота на практичному занятті	10	30	30
Робота на лабораторному занятті	10	30	30
Виконання завдань для самостійної роботи		30	30
Виконання модульної роботи	-	-	-
	Разом	-	132
Максимальна кількість балів: 132			
Розрахунок коефіцієнта: $132/100 \approx 1,32$			

6.3. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студентів передбачає планове виконання ними таких завдань: написання конспекту; підготовка реферату; знаходження й виправлення помилок у реченнях і текстах різних стилів; письмова творча робота на певну тему; підготовка презентації навчального матеріалу (одноосібно).

Завдання для самостійної роботи студентів

Опрацювати літературу до курсу та підготувати роботи за такими пунктами. Максимальна кількість балів за кожне завдання становить **5 балів**.

- Законспектувати статтю *П.Селігея Типи багатослів'я в наукових текстах // Українська мова. — 2013. — № 4. — С. 22–44.*
- Підготувати реферат на тему "Типи помилок у мовленні студентів мої академічної групи"
- Підготувати доповідь із презентацією на тему "Типові помилки в сучасній науковій мові".
- Підготувати реферат на тему "Типові помилки в мовленні дикторів на українському телебаченні".
- Підготувати письмову творчу роботу на тему "Причини різноманітних мовних помилок і засоби уникання їх у комунікуванні студентів"
- Підготувати статтю "Типові помилки в мовленні мешканців мого населеного пункту".

*Критерії оцінювання виконання студентами завдань
для самостійної роботи*

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу й творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює й виправляє анормативні явища в різних стилях; чітко розв'язує професійні ситуації; робить належні висновки; уміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій, статей; креативно підходить до їх подання; безпомилково редагує усні й письмові тексти різних стилів; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій, статей і втілює їх у практику; непогано редагує усні й письмові тексти різних стилів. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, текстами для редагування, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій, статей, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами та не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій, статей, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій; відсутній творчий компонент цього виду діяльності; комунікативні вміння й навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балів – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, рефератів, презентацій; майже відсутні творчі та комунікативні уміння й навички.

6.4 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання
Форма проведення: письмова в ЕНК

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 25 тестових запитань, правильне виконання яких оцінюється у 1 бал.

6.5 Форми проведення семестрового контролю (екзамен)

Навчальні досягнення бакалаврів із змістового модуля «Типологія мовних помилок» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Таблиця

Рейтинг ова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [посібник] / За заг. ред. О. Сербенської. – Л. : Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо : [4-е вид., переробл. і допов.] / Б. Д. Антоненко-Давидович. – К. : Укр. книга, 1997. – 336 с.

2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник. - Львів: Світ, 2003. - 432с.
3. Бацевич Ф. Основи комунікативної девіатології / Ф. Бацевич. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 236 с.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення . Видання 2-ге, істотно доповнене. – К.: КММ, 2019. – 208 с.
5. Капелюшний А.О. Типові помилки в мовленні ведучих інформаційних та музичних програм “Радіо Люкс” // Телевізійна і радіожурналістика. – Львів, 1999.
6. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний. – Л., 2000. – 68 с.
7. Куляс П. П. Типологія помилок : підручник-монографія / П. П. Куляс ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 464 с.
8. Мільчин А. Е. Методика редагування тексту / А. Е. Мільчин. — 2-е изд., перероб. — М. : Книга, 1980. — 320 с.
9. Партико З. В. Загальне редагування. Нормативні основи : [навч. посіб.] / З. В. Партико. – Л. : Афіша, 2001. – 416 с.
10. Різун В. В. Літературне редагування : [підручник] / В. В. Різун. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006 – 716 с.
12. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія/НАН України Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2016. – 627 с.
13. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття /Л. В. Струганець. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352 с.
14. Українська мова: енциклопедія. – К. : "Українська енциклопедія " ім. М.П.Бажана, 2007. – 856 с.
15. Український правопис / НАН України. К.: Наук. думка, 2019. 392 с.
16. Словник фразеологізмів української мови / Білоноженко В. та ін. – К.: Наукова думка, 2003. – 788 с.
17. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О. В., Шатілова Н. О. Пунктуація української мови : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 240 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми українського словотвору: Зб. наук. праць / За ред. В.Грещука. – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 669 с.
2. Бондар О. І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч.посібн. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с.
3. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. філол. н.: 10.01.08 / КНУ імені Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
4. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984.

5. Городенська К.Г. Нові явища та процеси в українському словотворенні: динаміка чи деструкція словотвірних норм? – Українська мова. – 2013. – №2(46). – С. 3 – 11.
6. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. – К.: Інститут української мови НАН України, 2009. – 352 с.
7. Загнітко А. Сучасні лінгвістичні теорії : [монографія] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – 338 с.
8. Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: Практ. заняття: Навч. посіб. з курсів: “Практична стилїстика української мови”, “Стилїстика тексту”, “Редагування в засобах масової інформації”. – Л.: ПАІС, 2003. – 542 с.
9. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування: практ. словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. — Львів : ПАІС, 2002. — 576 с.
10. Карпіловська Є.А. Полїткоректність у сучасній слов’янській номінації// Слов’янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманїтарних досліджень. – К., 2017. – С.164-166.
11. Коць Т. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі. — К.: Видавництво „Логос”, 2010. — 303 с.
12. Орфоепїчний словник української мови: В 2 т.: Близько 140 000 слів / За ред М. М. Пещак, В. М. Русанівського; Уклад.: М. М. Пещак та ін.; НАН України; Український мовно-інформаційний фонд; Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні. — К.: Довіра, 2001—2003 . — (Словники України).
13. Орфоепїчний словник / укл. М.І.Погрїбний. К.: Рад. шк., 1984.
14. Пилинський М.М.Мовна норма і стиль. – К., 1976.
15. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилїстичні поради. – К., 2000.
16. Словник української мови в двадцяти томах: Том I - XIV. – К., 2010 – 2023.
17. Словник української мови. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 1320 с.
18. Служський Є. Г. Лексичне калькування в умовах постійної двомовності // Мовознавство. – 1991. – № 4. – С. 36–35.
19. Стишов О.А. Утвердження національної ідентичності у словотворенні //Українська мова і література в школах України. – 2014. – №3. – С. 16-19.
20. Струганець Л.В. Теоретичні основи культури мови. – Тернопіль, 1997.
21. Сучасний словник іншомовних слів. Укл. О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. — К.: Довіра, 2006. — 789 с.
22. Тараненко О.О. Колоквіалїзація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилїстики сучасної української мови / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2002. – № 4-5. – С. 33-39.
23. Тараненко О.О. Колоквіалїзація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилїстики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2003. – №1. – С. 23-41.
24. Труб В.М. Явище “суржику” як форма просторїччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. - №1.
25. Цапок О. Фактичні помилки в заголовках українських друкованих ЗМІ // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 12–13. – С. 264–267.
26. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. К. : Освіта, 1994. 254 с.
27. Ющук І.П. Українська мова: підручник. 3-є вид. К.: Либідь, 2006. 640 с.

Інтернет-джерела

lcorp.ulif.org.ua › dictua
enpuir.npu.edu.ua › bitstream › Kulas_Typolohiia
repository.sspu.edu.ua › bitstream
<http://dissertation.com.ua/node/651262>.
<https://1673.slovaronline.com>

8. Навчально-методична карта дисципліни «Типологі мовних помилок» (денна форма навчання)

Разом 180 годин: лекції – 16 год. (2 семестр), практичні заняття – 18 год., семінарські заняття – 18 год., лабораторні заняття – 18 год., самостійна робота – 68 год., 30-семестровий контроль

Моду-лі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.			
Назва модулів	<i>Типологія помилок як науково-навчальна дисципліна. Девіатологія.</i>				<i>Сучасні напрями та аспекти вивчення помилок</i>			
Теми лекцій	<p>Лекція 1. Типологія помилок як навчальна дисципліна. Мета, завдання курсу. Помилка як предмет курсу та лінгвістична проблема. Поняття "помилки" у різних видах людської діяльності. Основні аспекти вивчення типології помилок. Мовна норма й кодифікація. Види норм. Анорматив. (1 б.)</p> <p>Лекція 2. Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. (1 б.)</p>				<p>Лекція 3. Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.). (1 б.)</p>			
Теми практичних занять	<p>Практичне заняття 1. Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичним и дисциплінами. (11 б.)</p>				<p>Практичне заняття 2. Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.). (11 б.)</p>			

Теми лабораторних занять	Лабораторне заняття 1. Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичним и дисциплінами. (11 б.)					Лабораторне заняття 2. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності. (11 б.)	-
Теми семінар-ських занять	Семінар 1. Типологія помилок як навчальна дисципліна. Мета, завдання курсу. Помилка як предмет курсу та лінгвістична проблема. Поняття "помилки" у різних видах людської діяльності. Основні аспекти вивчення типології помилок. Мовна норма й кодифікація. Види норм. Анорматив. (11 б.)	Семінар 2. Історія вивчення помилок. Методи дослідження помилок. Помилки мовця (автора). Фактичні та логічні помилки. Основні види фактичних і логічних помилок. (11 б.)	Семінар 3. Девіатологія. Види девіацій. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. (11 б.)			Семінар 4. Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.). (11 б.)	
Самостійна робота	5					5	
Контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 б.)					Модульна контрольна робота 2. (25 б.)	

Модулі	Змістовий модуль 3.	Змістовий модуль 4.	Змістовий модуль 5.
Назви модулів	Орфографічні й акцентуаційні девіації. Лексичні, семантичні та фразеологічні девіації	Граматичні і словотвірні помилки	Типові помилки у використанні синтаксичних засобів. Пунктуаційні девіації

<p>Теми лекцій</p>	<p>Лекція 4,5 (4 год.) Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання росіянізмами й англізмами. Неудалі кальки. Суржик і просторіччя. (2 б.)</p>	<p>Лекція 6. Помилки на морфологічному рівні. Девіації в: іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; прикметниках: під час творення ступенів порівняння; числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; займенниках: у відмінкових закінченнях; дієсловах: в особових закінченнях; службових частинах мови та вигуках. (1 б.)</p>	<p>Лекція 7 Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення, використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямої мови).. Пунктуаційні девіації. (1 б.)</p>
--------------------	--	---	--

<p>Теми практичних занять</p>	<p>Практичне заняття 3. Основні види орфографічних помилок. (11 б.)</p>	<p>Практичне заняття 4. Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання російськими й англійськими словами. Невдачі кальки. Суржик і просторіччя. (11 б.)</p>	<p>Практичне заняття 5. Фразеологічні девіації. (11 б.)</p>	<p>Практичне заняття 6. Помилки на морфологічному рівні. Девіації в іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; прикметниках: під час творення ступенів порівняння; числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; займенниках: у відмінкових закінченнях; дієсловах: в особових закінченнях; службових частинах мови та вигуках. (11 б.)</p>	<p>Практичне заняття 7. Словотвірні помилки. (11 б.)</p>		<p>Практичне заняття 8. Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення, використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямой мови). Пунктуаційні девіації. (11 б.)</p>	
-------------------------------	--	---	--	--	---	--	--	--

<p>Теми лабораторних занять</p>	<p>Лабораторне заняття 3. Акцентуаційні девіації . (11 б.)</p>	<p>Лабораторне заняття 4. Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання росіянізмами й англізмами. Невдачі кальки . Суржик і просторіччя . (11 б.)</p>	<p>Лабораторне заняття 5. Фразеологічні девіації . (11 б.)</p>	<p>Лабораторне заняття 6. Помилки на морфологічному рівні. Девіації в іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; прикметниках: під час творення ступенів порівняння; числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; займенниках: у відмінкових закінченнях; дієсловах: в особових закінченнях; службових частинах мови та вигуках. (11 б.)</p>	<p>Лабораторне заняття 7. Словотвірні помилки. (11 б.)</p>		<p>Лабораторне заняття 8. Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення, використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямої мови). Пунктуаційні девіації. (11 б.)</p>	
---------------------------------	---	--	---	--	---	--	--	--

<p>Теми семінарських занять</p>	<p>Семінар 5. Основні види орфографічних помилок. (11 б.)</p>	<p>Семінар 6. Типові лексичні та семантичні помилки. Зловживання російськими і англійськими словами. Невдачі калькування. Суржик і просторіччя. (11 б.)</p>		<p>Семінар 7. Помилки на морфологічному рівні. Девіації в іменниках: у відмінкових закінченнях, у використанні роду та числа; прикметниках: під час творення ступенів порівняння; числівниках: під час відмінювання, у поєднанні з іменниками; займенниках: у відмінкових закінченнях; дієсловах: в особових закінченнях; службових частинах мови та вигуках. (11 б.)</p>			<p>Семінар 8. Синтаксична норма. Поняття «синтаксична помилка». Типові помилки у використанні порядку слів. Помилки у формах керування. Типові помилки у використанні синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій простих і складних речень. Види помилок у побудові складних речень (місце, розміщення підрядної частини, надмірне ускладнення, використання як однорідних конструкцій підрядного речення і члена речення, речення з послідовним підпорядкуванням, змішування прямої і непрямої мови). Пунктуаційні девіації. (11 б.)</p>	
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Самостійна робота	5	5	5
Контроль	Модульна контрольна робота 3 (25 б.).	Модульна контрольна робота 4 (25 б.)	Модульна контрольна робота 5. (25 б.)

Модулі	Змістовий модуль 6.		
Назва модуля	<i>Стильові і стилістичні помилки</i>		
Теми лекцій	Лекція 8. Поняття «стилістична помилка». Проблема цих помилок (М.Вороній, В.Капінос, М.Китаєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк, Н.Сулименко та ін.). Стилiстична норма. Стилiвова норма. Стилiстема. Сутнiсть стилiстичної помилки. (1 б.)		
Теми практичних занять	Практичне заняття 9. Типові стилістичні помилки. (11 б.)		
Теми лабораторних занять	Лабораторне заняття 9. Типові стилістичні помилки. (11 б.)		
Теми семінарських занять	Семінар 9. Поняття «стилістична помилка». Проблема цих помилок (М.Вороній, В.Капінос, М.Китаєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк, Н.Сулименко та ін.). Стилiстична норма. Стилiвова норма. Стилiстема. Сутнiсть стилiстичної помилки. (11 б.)		
Самостійна робота	5		
Контроль	Модульна контрольна робота 6. (25 б.)		

Разом : 575 бали
Коефіцієнт 9, 6

